

2017. aasta inglise keele riigieksami suulisest osast

Kristel Kriisa
SA Innove

Ene Alas
Tallinna Ülikool

Inglise keele riigieksami suulise osa sooritas 2017. aasta kevadel 6479 eksaminandi. Suulise väljendusoskuse eksamiosa koosneb kahest ülesandest, millest esimene on etteantud pildipaari kirjeldamine, võrdlemine ja vastandamine kahe minuti jooksul ning teine väitel põhinev monoloog, mis kestab kaks minutit ja annab ülevaate eksaminandi arutlusoskusest. Mõlema ülesande järel demonstreerib eksaminand õpetaja esitatud küsimustele vastates oma spontaanset keelekasutust. Esimese ülesande ettevalmistamiseks on eksaminandil aega 1 minut ja märkmete tegemine ei ole lubatud, teise ülesande ettevalmistusaeg on 2 minutit ning soovi korral võib märkmeid teha.

Kogu suulise väljendusoskuse eksamiosa hinnatakse koolides ühtse hindamisskaala alusel. Hinnatavateks aspektideks on ülesande täitmine (*task completion*), sõnavara (*vocabulary*), grammatika (*grammar*) ning soravus ja hääldus (*fluency and pronunciation*). Iga aspekti eest võib saada kuni 5 punkti, suulise osa eest kokku seega maksimaalselt 20 punkti.

Inglise keele riigieksami suuline osa on kindla struktuuri ja täpse käsikirjaga intervjuu selleks, et kõik eksaminandid saaksid sooritada eksami võimalikult sarnastes tingimustes. Nii rahvusvahelised kui ka kohalikud uuringud näitavad, et intervjuueerija käitumisel on väga suur mõju eksaminandi sooritusele. Selleks, et antud mõju vähendada, võeti 1990. aastatel võõrkeele eksamite suulise osa läbiviimisel kasutusele intervjuu käsikirjad (*interview scripts*). Käsikirja eesmärk on „suulisi eksameid standardiseerida ning juhtida ja piirata intervjuueerija käitumist nii, et kõik eksaminandid oleksid võimalikult võrdses olukorras“ (Taylor, 169). Uuringud kinnitavad ka seda, et intervjuueerijate ja hindajate koolitamine ning nende töö kontrollimine aitavad samuti

tagada, et intervjuud viiakse läbi võimalikult sarnaselt ja intervjuerija mõju eksaminandi sooritusele on võimalikult väike (*ibid.*).

Juba aastaid on inglise keele riigieksamil olnud probleemiks suulise osa objektiivne hindamine. Kui kõiki teisi eksamiosi hinnatakse tsentraalselt, siis suulise osa intervjuude hindamine toimub koolides. Statistiline analüüs näitab, et suulise osa keskmine tulemus on läbi aastate olnud teiste eksamiosade keskmistest tulemustest märkimisväärselt kõrgem. Alljärgnevas tabelis on näha, et viimase nelja aasta jooksul on suulise osa keskmine sooritusprotsent olnud teiste osaoskuste keskmistest sooritusprotsentidest märkimisväärselt kõrgem.

Tabel 1. Inglise keele riigieksami tulemused osaoskuste kaupa aastatel 2014–2017

Aasta	Kirjutamine	Kuulamine	Lugemine	Rääkimine
2014	59,6%	68,0%	65,3%	79,5%
2015	62,9%	64,3%	62,6%	80,1%
2016	58,0%	63,4%	60,1%	76,9%
2017	65,1%	66,2%	71,6%	78,5%

Tabelist on näha, et kirjutamis-, kuulamis- ja lugemisosa sooritusprotsendid jäävad valdavalt 60 ja 68 vahele, suulise osa keskmised tulemused on aga koguni 77 ja 80 protsendi vahel. Selline suur erinevus osade keskmistes tulemustes ei ole aga sugugi loogiline. Kui uurida näiteks rahvusvaheliselt tunnustatud inglise keele eksamite (nt TOEFL, IELTS, Cambridge Englishi FCE ja CAE) statistikat, ei esine suulise osa ja teiste osaoskuste tulemustes selliseid suuri erinevusi, sest nende testide puhul hinnatakse ka suulist osa tsentraalselt.

Inglise keele riigieksami teine probleemkoht oli enne 2016. aastat see, et suulise osa intervjuu salvestamine ei olnud kohustuslik ning puudus ülevaade sellest, kas suulise eksami intervjuud viiakse läbi sarnastes tingimustes, vastavalt läbiviimisjuhendile ja intervjuu käsikirjale.

Alates 2016. aasta kevadest on eksami suulise osa intervjuude salvestamine kohustuslik ning koolid peavad edastama salvestatud intervjuud Sihtasutusele Innove. Sellest tulenevalt on nüüd võimalik kontrollida, kas kõik õpilased sooritavad eksami suulise osa sarnastes tingimustes. Innove FTP-serverisse laaditi 2017. aastal pärast eksamit üles 6318 helifaili. Seega ei jõudnud Innove serverisse 161 õpilase intervjuu salvestised ning vaide esitamisel poleks olnud võimalik nende õpilaste suulise osa intervjuusid üle kuulata.

Intervjuude kuulamiseks moodustati 7-liikmeline ekspertrühm, kuhu kuulusid tegevõpetajad, testimiseksperdid Tallinna ja Tartu Ülikoolist ning Innove esindajad. Töörühma ülesandeks oli kuulata üle kuni 10% intervjuudest ja kontrollida, kas intervjuud viiakse läbi vastavalt käsikirjale ja läbiviimisjuhendile. Selleks moodustati 161 koolist, kus eksamit läbi viidi, valim, kuhu kuulus 63 kooli üle Eesti. Valimisse kuulunud koolidest kuulati iga intervjuueerija kohta 2–4 intervjuud. Kokku kuulati 580 intervjuud.

Ekspertrühma ülesandeks oli teha kindlaks, kas kõikidel õpilastel oli võimalus sooritada eksami suuline osa ühesugustes tingimustes. Selleks kontrolliti, kas intervjuueerijad viivad intervjuud läbi vastavalt läbiviimisjuhendi ja käsikirja juhistele ning järgivad käsikirja sõnastust ning etteantud ajalimiite. Iga kooli kohta koostati aruanne, kus anti ülevaade intervjuueerijate ja hindajate tööst ning toodi välja intervjuude läbiviijate tugevused ja nõrkused.

Ehkki 2016. aasta suulise osa intervjuude analüüsimisel selgus ekspertrühma suureks üllatuseks, et mõned intervjuueerijad ei järgi eksami läbiviimisjuhendit ega eksami käsikirja ning ei pea kinni kehtestatud ajalimiitidest, ei saadatud siis veel koolidele individuaalset tagasisidet. Küll aga kasutati seire tulemusi suulise osa intervjuueerijate ja hindajate seminaride ettevalmistamisel ja suulise eksami arendamisel. Alates 2017. aastast kuulatakse igal aastal üle ligikaudu 10% suulise osa salvestistest ja antakse valimisse kuuluvatele koolidele tagasisidet intervjuueerijate töö kohta.

Inglise keele riigieksami suulise osa seirest selgus, et ehkki suurem osa kuulatud intervjuueerijatest järgis täpselt eksami läbiviimisjuhendit ja käsikirja ning pidas kinni kehtestatud ajapiirangutest, esines intervjuude läbiviimisel siiski ka probleeme, millele järgnevalt tähelepanu juhitakse, et edaspidi oleksid kõik eksaminandid suulisel eksamil võimalikult võrdses olukorras.

Intervjuude planeerimine

Inglise keele riigieksami suulise osa intervjuud toimuvad viiel päeval, sest tuhandete eksaminandide intervjuueerimine on väga aeganõudev protsess. Tavaliselt planeeritakse koolides intervjuusid nii, et ühel päeval intervjuueerib üks intervjuueerija-hindaja paar kuni 20 õpilast. See on võrdlemisi hea praktika, sest nii intervjuueerimine kui hindamine nõuavad keskendumist ja üle 20 intervjuu läbiviimisel päevas oleks kindlasti negatiivne mõju intervjuueerimise ja hindamise kvaliteedile. Kahjuks oli valimis ka kool, kus ühele päevale oli planeeritud 31 intervjuud, mida on ilmselgelt liiga palju.

Helifailide salvestamine

Igal eksamisessioonil peaks intervjuerija enne intervjuerimisega alustamist endale selgeks tegema, kuidas salvestusseadet kasutada. Kahjuks oli üleslaaditud failide hulgas selliseid, kus salvestatud oli ainult osa intervjuust, või ka selliseid, kus helikvaliteet oli nii halb, et kuulda polnud eriti midagi. Intervjuu käsikirjas on täpselt kirjas, millal salvestusseade sisse ja millal välja lülitada. Sel ajal kui õpilane kasutab ettenähtud ettevalmistusaega, peab salvestusseade samuti töötama. Enne helifailide Innove FTP-serverisse üleslaadimist tuleks igal koolil luua inglise keele eksami jaoks eraldi kaust. Iga eksaminandi vastus peab olema salvestatud eraldi failina ja tähistatud eksaminandi koodiga faili nimes.

Intervjuu sissejuhatus

Inglise keele riigieksami suulise osa sissejuhatuse käsikiri on järgmine:

STAGE 1: Introduction (max 2 minutes)

[Greet the candidate and ask him/her to sit down.]

Good morning/afternoon.

The interview is recorded.

[Switch on the recorder.]

This is the Speaking test of the National Examination in English recorded on the (date). The student's code number is

[Turn to the candidate.]

My name is I am your interviewer today, and this is (name), your assessor.

How are you?

That's good then. / Just try to relax, you'll be fine.

Juhised on tavalises kirjas; tekst, mida intervjuerija peab rääkima, aga paksus kirjas. Intervjuerijal tuleb kindlasti ära märkida kuupäev, õpilase kood (mitte nimi) ning intervjuerija ja hindaja nimed. Õpetajad on maininud, et enda tutvustamine õpilasele, keda on aastaid õpetatud, tundub kummaline. Siinkohal tuleks arvestada sellega, et tegemist on ametliku eksamisisituatsiooniga, kus tuleb järgida teatud formaalsusi, et hiljem oleks intervjueritavat, intervjuu läbiviijat ja hindajat võimalikult lihtne

salvestiselt tuvastada. Lisaks osaleb eksamil ka üsna palju selliseid õpilasi, keda ei intervjuueeri nende oma õpetaja.

Kui eksaminand on vastanud küsimusele „*How are you?*” on õpetajal käsikirjas kaks vastusevarianti, mida sõltuvalt õpilase vastusest kasutada („*That’s good then.*” või „*Just try to relax, you’ll be fine.*”). Intervjuusid kuulates selgus aga, et mõned intervjuueerijad loevad õpilase vastust kuulamata ette mõlemad variandid. Nii tekkis olukordi, kus õpilane ütles, et ta pabistab väga ning õpetaja kommenteeris, et see on hea ja püüdis seejärel teda lohutada.

Sissejuhatuse järgmises osas tuleb intervjuueerijal valida üks neljast soojendusküsimuste komplektist ning küsida õpilaselt ükshaaval etteantud küsimused. Soojendusküsimuste komplekte tuleks päeva jooksul varieerida, et kõik eksaminandid ei peaks vastama samadele küsimustele. Soojendusküsimusi ei peaks ise välja mõtlema ega ümber sõnastama. Ühes komplektis on tavaliselt kaks küsimust teema kohta (nt. *Let’s talk about free time. Do you have enough free time? Why/Why not? What are the most popular free time activities among your friends? Why?*). Kui õpilane on väga jutukas ja vastab juba esimesele küsimusele väga pikalt, võib sissejuhatavas osas teise küsimuse ära jätta. Kokku ei tohiks sissejuhatav osa kesta kauem kui 2 minutit.

Tihti on küsimuste järel laiend „*Why?/Why not?*” või „*Explain*”. Laiendit ei tohiks koos küsimusega ette lugeda, sest see muudab küsimuse liiga pikaks ja õpilasel on pikka küsimust tunduvalt raskem mõista. Mõnikord ei ole laiendit üldse vaja küsida, sest õpilane lisab ise selgituse. Intervjuusid kuulates selgus aga, et osa intervjuueerijatest esitab kogu intervjuu vältel küsimusi koos laiendiga, ehkki seminaridel on räägitud, et seda ei tohiks teha. Alates 2017. aasta kevadest olid suulise osa käsikirjas küsimuste laiendid sulgudes, et õpetajad neid kohe koos küsimusega ette ei loeks. 2017. aasta intervjuusid kuulates ja neid 2016. aastaga võrreldes, näis laiendi sulgudesse asetamisel olevat positiivne mõju intervjuueerija käitumisele.

Intervjuude kuulamisel selgus ka, et mõned intervjuueerijad jätsid sissejuhatava osa üldse ära ja liikusid kohe edasi esimese ülesande juurde. Selline käitumine ei ole aga eksaminandide suhtes aus. Selleks, et kõikidel eksaminandidel oleks võrdsed võimalused esimesest ärevusest üle saada ja end „soojaks rääkida”, tuleks kindlasti järgida käsikirja.

Esimene ülesanne

Pärast sissejuhatavat osa liigutakse edasi esimese ülesande juurde. Vastava osa käsikiri on järgmine:

Thank you. Let's go on to task 1.

In this task, I would like you to compare and contrast 2 pictures. You should speak for 2 minutes. Before you talk, you have 1 minute to think about what you are going to say. You cannot make any notes.

Please, pick a card. What is the number of your card?

Alright. You now have 1 minute to think about the pictures.

PROCEED WITH RESPECTIVE SCRIPT (A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9 or A10)

Intervjueerija selgitab eksaminandile ülesande sisu, palub õpilasel valida kaardi, küsib kaardi numbrit ja annab teada, et ettevalmistusaeg on alanud.

Suurem osa kuulatud intervjueerijatest järgis käsikirja üsna täpselt. Esines aga ka selliseid intervjuusid, kus intervjueerija tegi olukorra eksaminandi jaoks tunduvalt keerulisemaks, sest sõnastas käsikirja ümber ega teinud asju õiges järjekorras.

Ehkki pildikaardid peaksid olema õpilase ees laual, selgus ka sel aastal intervjuusid kuulates, et üksikutel juhtudel olid pildikaardid hoopis õpilase selja taga või asusid klassis hoopis mõnel teisel laual.

Intervjueerijad peaksid väga selgelt märku andma sellest, millal algab ettevalmistusaeg. Selleks on käsikirjas lause „*You now have 1 minute to think about the pictures.*” Siiski tuli ette palju selliseid intervjuusid, kus antud lauset ei öeldud ja järgnes lihtsalt vaikus või paberitega sahistamine. Mõnel korral küsisid eksaminandid ise intervjueerijalt, kas nad võivad ettevalmistusega alustada.

Järgneb üks minut ettevalmistusaega, mille käigus ei ole märkmete tegemine lubatud. Samal ajal saab õpetaja end kurssi viia küsimustega, mis ülesandele järgnevad. Kui õpilane ei soovi ettevalmistusaega kasutada, peab ta seda intervjueerijale ütlema.

Kui ettevalmistusaeg on läbi, annab intervjueerija sellest eksaminandile selgelt märku, kasutades selles käsikirjas etteantud sõnastust.

Alright. Remember, you have 2 minutes for this, so do not worry if I stop you. I will tell you when the time is up. Please start speaking now.

[Allow 2 minutes of uninterrupted speaking time.]

[When the candidate has been speaking for 2 minutes, find a logical place (end of a sentence or thought) to stop him/her.]

OR

[If the candidate has spoken for less than 2 minutes and it is not clear if he/she has finished, ask '**Is that all you wanted to say?**']

Suurem osa kuulatud intervjuerijatest järgis käsikirja. Samas tuli ette ka selliseid intervjuusid, kus intervjuerija ütles aja lõppedes nõudliku häälega: „*Start speaking!*” või hoopis vastupidiselt väga arglikult: „*You may start now if you think that you’re ready.*”

Õpilane peaks rääkima piltidest 2 minutit. Selle aja jooksu peaks ta mõlemat pilti kirjeldama, tooma välja piltide sarnasused ja erinevused ning vastama küsimusele piltide all. Kui aeg on täis, peaks intervjuerija vastavalt käsikirjale ootama lause või mõtte lõpuni ja eksaminandi katkestama. Kui õpilane lõpetab aga enne 2 minuti täitumist, peaks küsima üle: „*Is that all you wanted to say?*” Paraku esines ka selliseid intervjuusid, kus intervjuerija küsis antud küsimuse ka nendelt eksaminandidelt, kes olid juba 2 minutit rääkinud. Ka lubati mitmetel juhtudel õpilastel rääkida tunduvalt kauem kui 2 minutit. Näiteks rääkis üks õpilane piltidest 4 ja pool minutit. Intervjuerija ütles küll aja täitudes vahele: „*Two minutes,*” ent ei katkestanud eksaminandi juttu. Intervjuerijatel tundub puudu olevat strateegiatest, mida õpilase monoloogi katkestamiseks kasutada.

Küsimuste esitamine

Nii esimese kui teise ülesande teise poole moodustavad intervjuerija poolt esitatavad käsikirjas olevad lisaküsimused (4 küsimust kummaski ülesandes). Esimese ülesande lisaküsimuste eesmärk on ajavormide kasutamise kontrollimine. Õpilaste vastuste järgi otsustades tundub, et ülesanne täidab oma otstarvet.

Enamasti oli 2017. a intervjuerijate kõnetempo loomulik ja õpilastel ei olnud küsimuste mõistmisega raskusi. Samas oli ka intervjuerijaid, kes esitasid küsimusi kas väga aeglates ja ebaloomulikus tempos iga sõna ülemäära rõhutades või siis väga kiires tempos ja vaikselt, mis tekitas olukorra, kus õpilased palusid küsimust korrata. Oli intervjuerijaid, kes kordasid kõiki küsimusi kaks korda, ehkki eksaminandid seda ei palunud. Eriliseks juhtumiks oli intervjuerija, kes luges alati kõik küsimused ette koos järjekorranumbriga, rikkudes sellega loomuliku vestluse käiku, mis eksami selles osas mõningal määral tekkima peaks.

Oli juhtumeid, kus intervjuuerija muutis küsimuse grammatiliselt valeks või luges mõne sõna valesti, mis muutis täiesti küsimuse tähendust. Ka esines hääldamisvigu (nt. *chore*, *peer*, *contrast*, jne). Kuigi intervjuuerijatel on enne intervjuude algust vähemalt 1 tund aega küsimuste sisu ja keelelise poolega tutvuda (ja seega ka võimalike nende jaoks probleemsete sõnade hääldust kontrollida), vajaks intervjuude põhjal otsustades üksikute intervjuuerijate keele- ja intervjuuerimisoskus olulist täiendamist.

Lisaküsimused koostatakse teema laiendamise huvides nii, et monoloogile järgnevad küsimused ei oleks otseselt monoloogiteemaga seotud. Siiski võib mõnikord juhtuda, et õpilane vastab mõnele küsimusele juba monoloogi ajal. Sellised küsimused tuleb esitamata jätta, mida ka enamasti tehti.

Vajaduse korral on õpilasel õigus paluda, et intervjuuerija esitatud küsimust kordaks. Samuti võib õpilane inglise keeles küsida tähendust, kui küsimuses või monoloogis on sõna, mille tähendust ta ei tea ja mis takistab teda vastamast. Sellisel juhul intervjuuerija võib sõna parafraseerida, aga mitte tõlkida. Kui aga eksaminand palub kogu intervjuu vältel erinevaid sõnu selgitada, tuleks hindajal see enda jaoks üles märkida ning hindamisel arvesse võtta. Samuti peab hindaja märkama ja arvestama seda, kui õpilane palub kõiki küsimusi korrata.

Teine ülesanne

Üleminek esimeselt ülesandelt teisele peab toimuma vastavalt juhendile kasutades käsikirja sõnastust. Intervjuuerija selgitab lühidalt ülesannet, täpsustab ajapiirangu ja ulatab ülesandekaardi, paberi ja pliiatsi ning annab selgelt märku ettevalmistusaja algusest.

Thank you. Let's go on to task 2.

Now, I would like you to speak on a topic for 2 minutes. Before you talk, you have 2 minutes to think about what you are going to say. You can make some notes if you wish.

Here is a card with a task on it.

Here is a pen and some paper. You now have 2 minutes.

Suur osa intervjuuerijaid järgis käsikirja loogikat ja sõnastust. Kahjuks esines ka väga lühikesi ja ebaloogilisi sissejuhatusi teise ülesandesse.

Ajajuhtimine

Kõigile eksaminandidele võrdsete tingimuste tagamiseks on eksamil kehtestatud igaks toiminguks konkreetsed ajapiirangud. Ajapiirangu eiramine on intervjuu läbiviimisel kõige sagedamini esinev probleem. Oli intervjuusid, kus õpilastele anti tunduvalt rohkem ettevalmistus- või rääkimisaega, aga ka selliseid, kus eksaminand sai nii ettevalmistuseks kui rääkimiseks vähem aega kui ette nähtud. Intervjuude pikkus peaks olema 15 minutit (väga väikese kõikumisega). Kõige pikem kuulatud intervjuu kestis 20 minutit ja 58 sekundit, sest intervjuerija andis kogu intervjuu vältel õpilasele igaks toiminguks ettenähtust rohkem aega. Lühim kuulatud intervjuu kestis 6 minutit ja 37 sekundit. Seega on pikima ja lühima intervjuu vahe ligi kolmekordne. Oluline on siiski siin rõhutada, et väga suur enamus intervjuerijaid viib intervjuusid läbi süsteemselt ja standardiseeritult.

Üks eksamineerija tüüpviiga on ka see, et eksaminand räägib kaks minutit täis, aga intervjuerija küsib ikka: „*Is that all you wanted to say?*“. Antud lause on käsikirja lisatud ikka ainult nendeks puhkudeks, kui õpilane räägib etteantud ajast vähem.

Aega peaks jälgima võimalikult nähtamatult, et õpilastes mitte lisapingeid tekitada. Seega ei ole õigustatud paaris intervjuus kuulnud taimeri kasutamine, mis tõi nii ettevalmistus- kui rääkimisaja alguses ja lõpus kuuldavale valju helina. Kui taimerit kasutada, siis peab selle helisignaali välja lülitama. Vastava lisamärkus lisatakse ka intervjuu läbiviimisjuhendisse.

Intervjuerija käitumine

Intervjuusid kuulates oli hea meel tõdeda, et suurem osa intervjuerijatest on selge diktsiooni, sõbraliku ja neutraalse suhtumisega ning valivad intervjuud läbi viies rahuliku kõnetempo. Head ei ole kohatised praktikad, kus kiputakse kiirustama ja vuristatakse teksti ette tühimusega. Kindlasti tuleb intervjuerijate koolituse käigus ikka ja jälle meenutada, et õpetaja jaoks võib see olla kolmekümnes intervjuu, kus kõik võib näida veidi tüütu ja etteaimatav, kuid iga eksaminandi jaoks on tegemist esmakordse kogemusega. Intervjuerija professionaalsust näitab see, et ta on kogu intervjuu vältel tähelepanelik, õpilast toetava suhtumisega, kuid mitte familiaarne. Eksam ei ole koht, kus koos õpilasega nalja visata või teravmeelseid kommentaare pilduda. Tühimuse ja väsimuse vältimiseks on ülioluline intervjuude arvu piiramine ühe intervjuerija kohta päevas.

Intervjueerija tegevus mõjutab väga oluliselt eksaminandide käitumist intervjuu ajal ja sellest tulenevalt peaks teatud tegevusi teadlikult vältima. Üheks selliseks nõudeks on mitte intervjuu ajal eksaminandi vastuseid kommenteerida (nt. *Very good! Excellent! I think you're right. I don't think so. Hmm, sounds interesting.*) ega muid hinnanguid anda. Hindamisega tegeleb hindaja ja igasugused kommentaarid võivad tekitada eksaminandides õigustamatuid ootusi (nii positiivseid kui negatiivseid). Intervjuude kuulamisel selgus, et enamasti pidasid 2017. aasta riigieksami intervjueerijad sellest reeglist ka kinni. Oli aga ka intervjuusid, kus intervjueerija lõpetas eksaminandi lauseid või parandas vigu. Mõned intervjueerijad väljendasid oma pahameelt või etteheidet valjult ja etteheitvalt ohates, mis ei mõju eksaminandile julgustavalt. Ühes kuulatud intervjuudest tuletas intervjueerija eksaminandile korduvalt meelde, et rääkida tuleb valju häälega, ehkki eksaminandi hääl polnud sugugi vaikne.

Intervjuusid kuulates selgus, et tihti kasutavad intervjueerijad eneselegi märkamatuks pidevalt teatud parasiitfraase (nt. *mhmh, yes, thank you, absolutely*). Ka oli ühes koolis kahel intervjueerijal kombeks öelda pidevalt ingliskeelse jutu vahele eestikeelset sõna „nii.“ Intervjueerijate koolitustel, nii rahvusvahelistel kui kohalikel, soovitatakse intervjueerijatel enda intervjuude salvestisi kuulata, et selliseid parasiitfraase märgata ja seejärel nende kasutamist teadlikult piirata.

Taustamüra

Väga paljudel juhtudel on intervjuude ajal kuulda taustamüra. Kõige sagedamini võis intervjuude ajal kuulda koolikella helinat, mida pole igas koolis ilmselt võimalik eksamiruumis vaikseks keerata või välja lülitada. Samuti oli tihti kuulda ehitus- või liikluse müra, laulmist, naermist, klaverimängu, telefonihelinat ning nooremate õpilaste jooksmist ja kilkeid. Kahtlemata ei ole intervjuude läbiviimine täielikus vaikuses alati võimalik, kuid siiski võiks planeerida intervjuud selliselt, et taustamüra oleks võimalikult vähe, sest see võib segada nii eksaminandi, intervjueerijat kui ka hindajat. Samuti vajab kordamist ja kontrollimist see, et eksamiturvalisuse säilitamiseks eksamiruumis ei tohi ei õpilastel ega õpetajatel eksami ajal kaasas olla mobiiltelefone.

Hindaja sekkumine

Hindaja ülesanne suulisel eksamil on õpilase suulise keeleoskuse hindamine eksamiülesannete sooritamist jälgides ja hindamisjuhendile toetudes. Teda

tutvustatakse eksaminandile ja ta peaks istuma piisavalt lähedal, et eksaminandi hästi kuulda, kuid intervjuu ajal ei tohiks hindaja intervjuueerimisprotsessi sekkuda.

Üldiselt olidki hindajad kuulatud intervjuudes märkamatud, kuid mõned üksikud probleemid siiski esinesid. Ühes intervjuus kirjeldas eksaminand parasjagu pilte, kui hindaja äkki valjult sekkus: „*Time's up?*“ Õpilane oli tegelikult rääkinud alles veidi üle minuti. Intervjuueerija sattus segadusse ja küsis eesti keeles üle, kas aeg on tõesti läbi. Hindaja jäi endale kindlaks ja õpilane kaotaski minuti, mis tal tegelikult veel rääkida oli. Kindlasti tuleks meeles pidada, et intervjuu viib läbi intervjuueerija mitte hindaja.

Hindamine

Alljärgnev tabel annab ülevaate 2017. aasta inglise keele riigieksami suulise osa keskmistest tulemustest hindamiskriteeriumite kaupa.

Tabel 2. 2017. a inglise keele riigieksami suulise osa tulemused hindamiskriteeriumite kaupa

Rääkimisosa	Keskmine	Sooritus- protsent	Miinumum	Maksimum	St. hälve
Ülesande täitmine	4,1	82,0%	0	5	1,2
Sõnavara	3,9	78,0%	0	5	1,2
Grammatika	3,6	72,0%	0	5	1,3
Hääldus ja soravus	4,1	82,0%	0	5	1,2
Kokku	15,7	78,5%	0	20	4,5

Tabelist on näha, et kõige rohkem said õpilased punkte häälduse ja soravuse eest (82%) ja ülesande täitmise eest (82%) ning kõige rohkem kaotasid õpilased punkte grammatikas (72%).

Ehkki sel aastal keskenduti intervjuude kuulamisel pigem intervjuueerija tegevusele ja hindajate tööd väga põhjalikult ei analüüsitud, tõi ekspertgrupp oma aruannetes välja mõningaid hindamises esinenud probleeme. Sama näitab ka statistika, sest suulise osa keskmine tulemus on teiste osaoskuste keskmistest märkimisväärselt kõrgem. Väga palju antakse maksimumpunkte, ehkki õpilased teevad rohkelt vigu ega täida ülesannete kõiki punkte. Samas esines ka intervjuusid, kus õpilased ei teinud praktiliselt üldse vigu ja sooritasid kõik ülesanded, kuid maksimumpunkte siiski ei teeninud.

Võimalikult adekvaatse hindamise tagamiseks peaks hindaja enne intervjuude algust end hindamisskaalaga korduvalt kurssi viima. Hindamisel tuleks intervjuu ajal võrrelda õpilase esitust hindamisskaala aspektidega ja mitte eelmise õpilase esitusega. Otsus õpilase tulemuse kohta tuleks teha kohe pärast intervjuu lõppu ning kindlasti ei tohiks intervjuueerija hindaja otsust mõjutada. Hindajate tagasisidest teame, et paljud neist

sooviksid hindamisalast lisakoolitust ja standardmaterjale õpilaste taseme hindamiseks. Tulevikus on kavas koostada hindajatele ja intervjuerijatele abistavaid veebimaterjale, sest ilmselgelt ei ole iga kolme aasta tagant toimuv lühike koolitus piisav selleks, et hindamine toimuks täiesti usaldusväärselt.

Kokkuvõte

Sihtasutuse Innove 2017. a. inglise keele suulise osa seireprojekt, mille käigus kontrolliti üle 10% riigieksami suulise osa lindistustest oli jätkuks 2016. aasta kevadel esmakordselt riigieksamite ajaloos inglise keele riigieksami suulise osa kohustuslikule salvestamisele. See võimaldas taas kontrollida, kas kõik õpilased sooritavad eksami suulise osa võimalikult võrdsetes tingimustes. Projekti esimesel aastal keskenduti eelkõige intervjuude läbiviimisele ning seire tulemusi kasutati inglise keele riigieksami suulise osa intervjuerijate ja hindajate seminaridel ning eksami suulise osa arendamisel.

Alates 2017. aasta eksamist antakse lisaks üldise analüüsi koostamisele seireprojekti valimisse kuuluvatele koolidele ning kõikidele kuulatud intervjuerijatele inglise keele riigieksami suulise osa intervjuude läbiviimise kohta personaalset tagasisidet.

Kasutatud kirjandus

Taylor, L. 2011. *Studies in Language Testing. Examining Speaking*. Cambridge University Press.